

fectes», Coromines (*Jardins d. S. R.* iv, § 2, O. C., 827b14). *Idolar*.

ГрТ.: *Idòlatra* [S. xv], gr. εἰδωλολάτρης, format amb λατρεύω 'jo adoro': «dius que façam sacrifici al diable, de qui tu est servidor, que mostres bé en ton parlar que no est chrestia sinó γδòlatre», JoMartorell; «A Aaron qui lo poble féu γδòlatre» [S. xv, *Collacions*; *DAG*.]; Lull ho reemplaçava per *idolàtric* substantivat: «Ora és que anem --- és gran lo dupte que los sarraïns savis han en lur creença; en dubte són los jueus, --- γδòlàtrics són molts qui no han nulla creença», *Blanq.* (NCL. i, 221.23; de nou II, 173.4, text en *COLDRE*); S. xiv, *DAG*. *Idolatrar* [1398]: «per no donar ocasió de γδòlatrar al poble» (*InuLC*). *Idolatria* [Busa-N.], εἰδωλολατρεία. *Idolologia*. *Idolopeia*. 5

Idilli [Belv.], pres del ll. *idyllium*, i aquest, del gr. εἰδύλλιον 'òbreta', dim. de εἶδος 'obra', de la mateixa arrel que *lèw* [Belv.]. «Somriu la Coma de la Font, / com un *idilli* tot suau: / dolça és la calma del Gorg Blau», Costa (*El Gorg Blau*). Fins al S. xii no es va aplicar εἰδύλλια a l'obra de Teòcrit entre els bizantins, però sense al·lusió al seu caràcter bucòlic sinó de la mateixa manera que εἶδη (pl. de εἶδος), s'aplicava a les Odes de Píndar: de les quals diferien les obres de Teòcrit pel seu aire simple i modest, tant o més 25 que per la longitud menor; solament en aplicar-se en el Renaixement a les Eglogues de Virgili esdevingué sinònim d'obra bucòlica' (C. Kattein, *Mélanges Brunot*, 1904; ATobler, *Litbl.* xxvi, 153-4). *Idillic* [Lab. 1888].

COMPOSTOS ADVERBIALS. Havent tractat a fons de l'origen dels adverbis demostratius del cat. antic, *heus* i *ec*, en l'article *HEUS*, junt amb les combinacions com *heus aquí*, i allí també, més breument, de *vet* (amb *vet aquí* etc.), en l'article present hem d'ampliar el que ja hi diguérem de *vet* i altres formes provinents del radical de *veure*, sense fer més que suplementar aquell article pel que fa a les altres. Faré referència als passatges d'aquell article, 789b31ss. citant-ne només la pàgina i ratlla en aquesta forma. L'exposició d'*AlcM* defectuosa, rica —desbordant— en detalls recents, en part insignificants, és ben antiquada i inacceptable, sobretot en l'aspecte històric i etimològic. 35

Més testimonis de *ec* que posem allí (789b39-51) com una de les bases: «*ec-vos* de la condició / si m'ames, dar-t'è un cordó», «*ech-te* lo terç mou ---», «*ec-te* figura dicció, / e per qual mou falsa -l sermó», Lull (*Rims* i, 13, 29, 45, i més de *ech-vos* en i, 4, 9, 13, 16, 24).

Vet prové de l'imperatiu plural ll. VIDETE. Freqüent 30 des dels orígens: «Aparec un àngel --- e saludà-la --- com a Mare del Senyor --- Déus te sal, Beneseta --- *vet* un ram de palma --- que eu t'he aportada de paradís ---», *VidesR*, 173r1; «Nós te pregam, príncep --- *Vet* lo Fil de la Verge --- e *vet* lo teu Jutge, al qual s'aginola tot hom», id., 179v2, «*vet* lo juí de Déu», «*vet* lo meu bufet qui ara és pagat», «*vet* aquest com hi tenc manera aital ---», «*vet* quines coses fa lo Senyor per confirmació de nostra fe», Eiximenis (*Tercç*, §§ 218, 91, 94; *Primer*, § 62=NCL. vi, 45, 25, 27, 19). 60

També introduïnt una oració: «*vet* que-t liuram aci les claus», *Lleg. Rim. Sev.*, v. 958; «*vet* que eu venc ---», *VidesR*, 173v2; «*vet* que ja pereix; *vet* que ja són quaix tornat --- *vet* que ja muir ---», Boliver (*Excit.*, 35); «*vet* que-t recorda ---», *Decam.* vii, § 10, 432.10; «d'ells ho he dit --- e *vet* per què ---», *Doctr. Comp.* (NCL., p. 91). O bé seguit d'un pronom: «*vet*-nos senyor en ton poder», *Lleg. Rim. Sev.*, 964; «*Vet*-me, Sényer, tramet-me ---», *VidesR*, 212v2; «*vet*-ho: pus tu no creus ---», «Sospirant dix: —*Vet*-ho, Gissippo, no sé qual me diga», *Decam.* viii, § 2, 442.10f., 588.20f. (trad. «*ecco*, tu non credi», «*ecco*, Gissippo»).

I encara en altres combinacions: «Has fet pus? Ara -t *vet*: la obra ja és passada, mas roman escrita», StVicentF (*Serm.* i, 60.32; *ibid.*, 66.16). Des d'antic ho tenim ja combinat amb adverbis de lloc, *aquí* («*vet aquí* l'àngel», StVicentF, *Quar.*, 222.192), sovint *ací*: «*Vet* com és *ací* present Isaac, portant la lenya, e --- lo molt --- sacrificat; *vet aci*, així mateix, Moisés ab la verga e ab ---», Boliver (*Excit.*, 153). O intercalant-hi el pronom: «*vet-m'ací*» que en lq meu jovent he menades moltes batalles a ultrança ---», *Curial* (NCL. i, 59).

Després van apareixent altres combinacions més complicades i remodelades, en què ja s'insinuen les anàlisis secundàries de la llengua moderna. «—On avèts laxat lo meu ma(s)estra ---?— E-l cavaler li respòs: *Ve-l-te* que jau fora la ciutat», *VidesR*, 133v2. «Demanaren a l'amic on era son Amat. Respòs: —*Ve-l-vos* en una casa pus noble que totes les altres nobilitats creades», «On és ton Amat?— Respòs: —*Ve-l-vos* en lo muntiplicament de mes amors», Lull (*Amic e Amat*, NCL. xiv, 30.18; *Blanq.* iii, 22.12). Notem que això apareix en textos que estergeixen l'estil colloquial, persuasiu, del diàleg viu, íntim, com feigeix 35 ser-ho el d'*Amic e Amat*.

Com ho és StVicentF, on és tan freqüent: «Com és alt, ve lo diable a lança-l, e *ve-l-te* en infern», «respon-li axí com sent Pau 'Potens est Deus etc.', e *ve-l-te* conclús», «'ego te absolvi', e *ve-l-te* resuscitat», «Quan la V. Maria dix --- *ancilla* --- *Domini* --- *tuum*, a la clausura de la boca '-um', *ve-l-te* encarnat!» (*Quar.*, 139. 159; *Serm.* ii, 227.23; *Quar.*, 208.182; *Serm.* i, 83.22; i encara *Quar.*, 279.18); o, altrament, i ajuntant-hi també l'adv.: «Dix ell: —A, *ve-l-vos* aci», «Bona gent, ara conexeu tal dona? —*Ve-la-us* allí!» (*Serm.* i, 218. 24, 37.32, de nou 192.2). «Los ypòcrites qui amen més --- que la honor de Déu: *ve-ls-te aquí* jahen malts ---», id. (vol. Harrison, 109r15).

És més rar que en lloc de *vet* (VIDETE) aparegui 30 *vets*, seguint la substitució de la desinència -et per -ets en l'ús lliure, no adverbialitzat, del verb (*prenet* → *prenets*): «*Vets aci* ---», *Comtessa Fidel* (NCL. XLVIII, 112).

No deixà de contribuir-hi un ús paral·lel de l'imp. 35 sing. VIDE (> cat. *veu*), molt estès en fr. i en oc. modern (*voilà, v' aquí*), però en cat. poc estès, quasi esporàdic, potser (segons sembla) sols alguns val. entorn de l'a. 1400: «altre riu n'yxque --- Axí, *veu* dos rius ---», «*veu* com allega Jh. Xi. ---», StVicentF (*Quar.*, 93.85, 262.168); «nolí peccare' en la ànima: